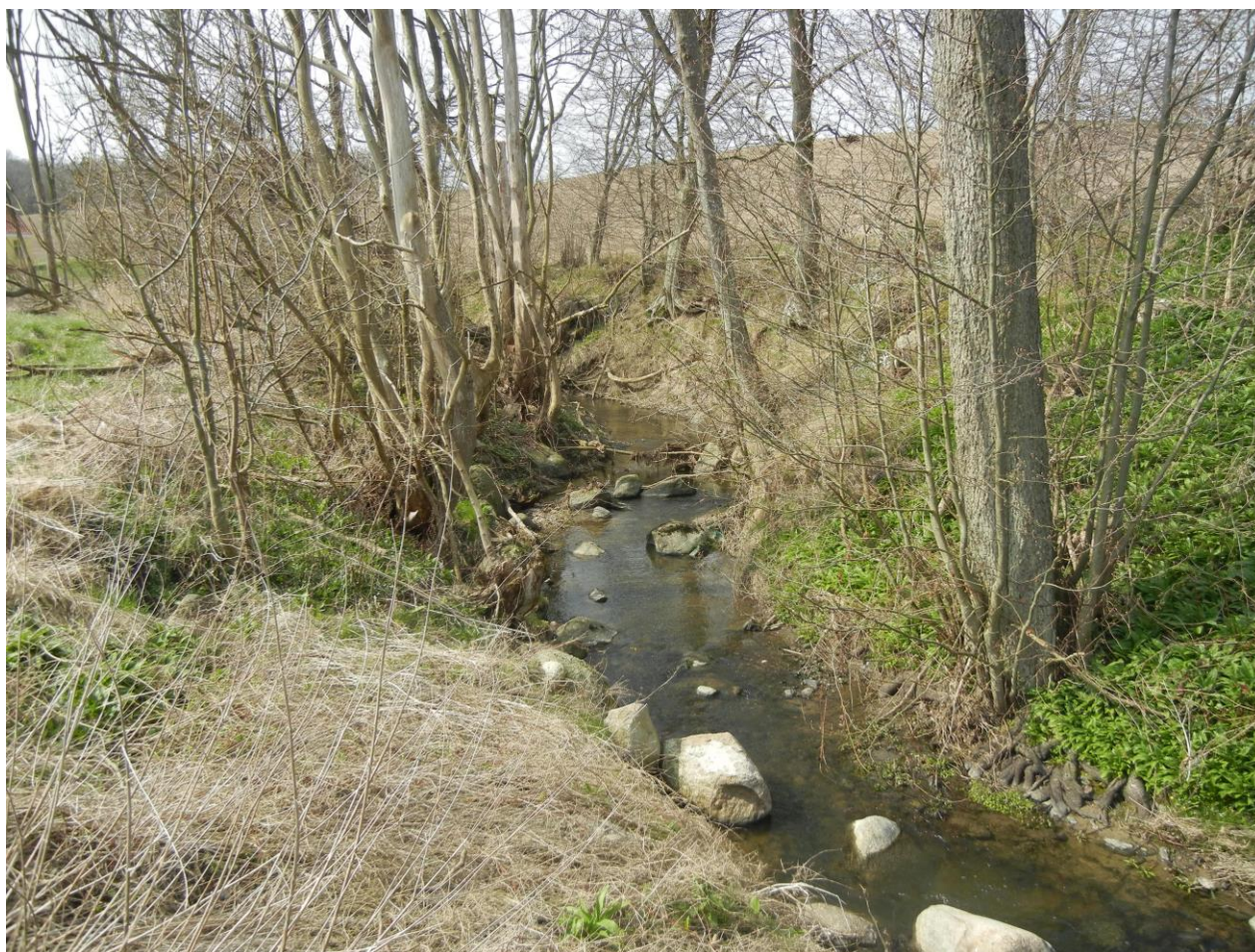

Vandhandleplan for Bornholms Regionskommune

Planperiode 2009-2015

Indholdsfortegnelse

1 Planens indhold.....	3
2 Resumé af den statslige vandplan 2009-2015 for Bornholm.....	4
3 Forord.....	8
4 Baggrund.....	10
5 Statens indsatsprogram.....	14
6 Indsatser og prioritering.....	15
6.1 Vandløb.....	15
6.3 Spildevand.....	23
6.4 Grundvand.....	27
7 Forholdet til anden relevant planlægning.....	29
Bilag 1: Retningslinjer.....	33

1 Planens indhold

Vandplan for første planperiode blev endelig vedtaget og offentliggjort den 30. oktober 2014. Som følge heraf måtte Bornholms Regionskommune revidere vandhandleplanen for vanddistrikt Bornholm, der blev vedtaget på et møde i Teknik- og Miljøudvalget i 2012. Den reviderede vandhandleplan for Bornholm er endelig vedtaget og offentliggjort den 17. august 2015.

Den reviderede vandhandleplan indeholder en beskrivelse af Bornholms Regionskommunes planer for realiseringen af den statslige vandplans indsatsprogram. Bornholms Regionskommune er omfattet af Vandplan 2009-2015 for Bornholm, Hovedvandopland 3.1 Vanddistrikt Bornholm - herefter kaldet vandplan 2009-15 for Bornholm eller blot vandplanen.

Den statslige vandplan kan ses på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk. Det overordnede mål med den nye vandplanlægning i Danmark er, at alt vand - grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet - skal have mindst ”god tilstand” eller ”godt potentiale” i år 2015 eller senest i 2027 (udgangen af tredje planperiode).

Bornholms Regionskommune skal i lighed med landets øvrige kommuner udfærdige en handleplan på baggrund af statens vandplaner. Vandplanerne er en helt ny plantype med en seksårig planperiode (2009-2015, 2015-2021 og 2021-2027). På grund af forsinkelse i vedtagelsen af de statslige planer vil denne vandhandleplan være gældende for perioden 2009-2015.

Indsatserne er fastlagt i de statslige planer, så det er særligt kommunens prioriteringer og forventede tidsplan, at kommunen gerne vil i dialog med lodsejere og andre berørte om.

Teknik & Miljø
Skovløkken 4, Tejn
3770 Allinge

2 Resumé af den statslige vandplan 2009-2015 for Bornholm

Staten har for hele landet udarbejdet vandplaner med meget konkrete indsatsprogrammer for de enkelte vandområder. Bornholms Regionskommune er omfattet af Hovedvandopland 3.1 Vanddistrikt Bornholm. Statens vandplaner indeholder en redegørelse og en plan med indsatsprogram for de enkelte vandområder. Et supplerende virkemiddelkatalog beskriver de krævede indsatser. Vandplanerne indeholder retningslinjer, der har bindende virkning over for myndighedernes fysiske planlægning og administration, herunder i relation til konkrete sager.

Vandplanen for Hovedvandopland Bornholm er tilgængelig på:

[http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vandplaner/vandplaner-\(2009-2015\)/vedtagne-vandplaner-2009-2015/](http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/vandplaner/vandplaner-(2009-2015)/vedtagne-vandplaner-2009-2015/)

De tilhørende kort er tilgængelige i WebGIS på:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv1-2014>

Vandplanerne skal ifølge lovgivningen sikre, at vandløb, søer, kystvande og grundvandsforekomster i udgangspunktet opfylder miljømålet ”god tilstand” eller ”godt potentiale” inden udgangen af 2015 eller senest i 2027.

For alle vandområder gælder som hidtil den generelle sektorlovgivning. I vandplanen er der herudover fastsat mål og eventuelle supplerende indsatskrav for et antal konkrete vandområder og oplande.

Miljømålsloven giver mulighed for i særlige tilfælde at anvende undtagelsesbestemmelser, som gør det muligt at afvige fra fristen for målopfyldelse i 2015 og/eller at fastsætte lempede miljømål. I vandplanen for Bornholm er der i et vist omfang anvendt undtagelsesbestemmelser. Undtagelser fremgår af vandplanen og de tilhørende kort.

Tilstand og mål

Kystvandsområde

I vandplanen for Bornholm indgår kystvande ud til 12-sømilgrænsen. Tilstandsvurderingen viser, at den nuværende samt den fremskrevne tilstand i områderne vurderes som værende moderat. Kystvandene forventes dermed ikke at nå målopfyldelse i 2015 uden, at der iværksættes supplerende tiltag. Kravet til indsats i første planperiode er en reduktion af kvælstoftilførslen på 61 tons/år. Beregning af indsatsbehovet er behæftet med en betydelig usikkerhed. Frem mod den næste generation af vandplaner (næste planperiode) forventes videngrundlaget for vurdering af miljøtilstand og indsatsbehov at blive forbedret.

Søer

I vandplanen for Bornholm er i alt 11 søer målsat og tilstandsvurderet. Heraf er de 8 over 5 ha. I alt er der ca. 2500 søer over 100 m² på Bornholm, hvoraf ca. 96 % er mindre end 0,5 ha.

Ud af de 11 omfattede søer opfylder de 7 allerede målsætningen. Tre søer opfylder ikke målsætningen, mens tilstanden af 1 sø er ukendt. For den ene af de 3 søer, der ikke opfylder målsætningen, er tidsfristen for målopfyldelse helt eller delvis udskudt på grund af en intern belastning med fosfor og et utilstrækkeligt datagrundlag. Kun for 2 af de omfattede søer er der fastlagt indsatskrav i første

planperiode. Indsatskravene er fokuseret på en reduktion af fosfortilførslen fra spredt bebyggelse og landbrug.

Vandløb

I vandplanen for Bornholm er følgende vandløb målsat og tilstandsvurderet: Vandløb med mindst 10 m² km opland sammen med vandløb med høj naturværdi og vandløb, hvor god økologisk tilstand allerede forekommer – samlet længde 325 km. Der er ca. 368 km målsatte vandløb for Bornholm. Herudover findes der i oplandet ca. 661 km vandløb.

Af de 325 km vandløb, som indgår i vandplanen, er 319 km åbne vandløb og ca. 6 km rørlagte vandløb. Af de åbne vandløb opfylder 248 km allerede opfylder målene om høj eller god økologisk tilstand, 50 km opfylder ikke målene og 19 km har en ukendt tilstand. Tilstanden på de rørlagte strækninger er også beskrevet som ukendt. Indsatskravene for de vandløb, som ikke allerede opfylder målene, er i første planperiode koncentreret omkring forbedringer af de fysiske forhold i vandløbene samt en begrænsning af spildevandstilførslen. Indsatskravet er genåbning af ca. 4 km rørlagte strækninger og fjernelse af faunaspærringer på tre lokaliteter. For Læså er der i vandplanen registreret to spærringer, men der findes kun en. Naturstyrelsen har gennem besigtigelse og dialog med regionskommunen i 2015 konstateret, at der kun findes en spærring i Læså ved Frostegård. Indsatsen bortfalder således og skal håndteres i henhold til note 5 i tabel 1.3.1 i Vandplanen. For nogle vandløb er indsatsen udskudt til en senere planperiode.

Grundvand

I vandplanen for Bornholm indgår 6 grundvandsforekomster, heraf 1 terrænnær og 5 regionale. Det vurderes generelt, at Danmark allerede opfylder kravene til beskyttelse af drikkevandet. Også i Hovedvandopland Bornholm vurderes tilstanden i alle 6 omfattede grundvandsforekomster som værende god. Vandplanen har således ikke i forhold til gældende lovgivning supplerende miljømål og indsatskrav i forhold til beskyttelse af grundvand. Efter vedtagelsen af vandplanen er kommunen blevet opmærksomme på at grundvandsforekomsten ved ”Robbedale” nok ikke kan betegnes som værende god, pga. de forhøjede koncentrationer af sulfat, nikkel og arsen. Den kemiske tilstand for grundvandsforekomsten ”Robbedale” bør formentlig ændres til ”ringe”. Dette vil kommunen søge at få indarbejdet i kommende vandplan (2015-2021).

Indsatsprogram og virkemidler

Indsatsen for at sikre miljømålet om god tilstand sker gennem anvendelse af to typer af virkemidler. Den ene gruppe af virkemidler – virkemidler af mere generel karakter – regulerer påvirkninger fra landbruget og anvendes i alle sø- og kystoplande uanset indsatskrav. De implementeres via generel lovgivning. Bornholms Regionskommune er således ikke ansvarlig for gennemførelse af disse tiltag. De generelle virkemidler forventes at reducere udledningen af kvælstof og fosfor til overfladevande (kystvande, søer og vandløb).

De generelle virkemidler består af:

- Randzoner – op til 10 m dyrknings-, gødsknings- og sprøjtefrie zoner langs søer og vandløb
- Efterafgrøder i stedet for vintergrønne marker
- Forbud mod pløjning af fodergræsmarker i visse perioder
- Forbud mod visse former for jordbearbejdning i efteråret
- Ændring af normsystemet for kvælstof

Den anden gruppe af virkemidler anvendes konkret i forhold til de opgjorte mål og indsatsbehov i de enkelte sø- og kystoplande inden for hovedvandoplandet. Bornholms Regionskommune er ansvarlig for at gennemføre denne indsats, som nærværende handleplan omhandler.

Den konkrete indsats i Hovedvandopland Bornholm består af følgende indsatser:

- Fjernelse af faunaspærringer i vandløb – 2 stk.
- Genåbning af rørlagte vandløb – ca. 4 km
- Forbedret spildevandsrensning i spredt bebyggelse – ca. 70 ejendomme
- Regnbetingede udløb – forbedring af overløbsbygværk – 1 stk.

Tiltagene i vandløb forventes at forbedre de fysiske forhold i vandløbene. Indsatsen over for punktkilder (spildevandsrensning og regnbetingede udløb) forventes at bidrage til målopfyldelse i visse vandløbsstrækninger og søer.

Det samlede indsatsprogram for Bornholm fremgår endvidere på tabelform herunder i Figur 1.

Indsatsprogram - supplerende foranstaltninger Hovedvandopland Bornholm							
Påvirkninger som skal reduceres og tilhørende virkemidler	Anvendelse af virkemidler	Effekter Reduceret påvirkning af Overfladevande ¹⁾					Samlede årlige omkostninger ⁹⁾ 1.000 kr./år
		Kvælstof (tons/år)	Fosfor (tons/år)	Fysisk påvirkning	Iltforbrugende stoffer	Miljøfarlige forurenende stoffer, herunder pesticider	
1. Diffus påvirkning fra næringsstoffer og pesticider – landbrug mv.²⁾							
• Randzoner – op til 10 m langs vandløb og søer*							
• Efterafgrøder i stedet for vintergrønne marker							
• Forbud mod pløjning af fodergræsmarker i visse perioder		70,05	1,21	+		+	1.795
• Forbud mod visse former for jordbearbejdning i efteråret							
• Ændring af normsystemet							
• Oversvømmelse af ådale mhp. P-fjernelse ³⁾ *	0 ha		0,0				
• Etablering af vådområder til N-fjernelse ³⁾ *	0 ha						
• Yderligere brug af efterafgrøder eller godkendte alternativer, jf. Fødevareministeriets BBK nr. 845/2011	0 ha						
2. Vandindvinding – påvirkning af overfladevande							
• Flytning af kildepladser ⁴⁾	0 m ³						0
• Kompenserende udpumpning ⁴⁾	0 m ³						0
3. Fysisk påvirkning af vandløb, søer og marine områder							
• Fjernelse af faunaspærringer ⁵⁾ *	3 stk			+			60
• Vandløbsrestaurering ⁵⁾ *	0,0 km			+			0
• Genåbning af rørlagte vandløb ⁵⁾ *	4 km			+			84
• Sørestaurering	0 lokaliteter						
4. Påvirkninger fra punktkilder⁶⁾							
• Renseanlæg – forbedret rensning	0 anlæg						
• Spredt bebyggelse – forbedret spildevandsrensning ⁷⁾	ca.57 ejd.	0,25	0,07		+	+	393
• Regnbetingede udløb – bassiner ⁸⁾	1 udløb	0,03	0,01	+	+	+	111
• Industri – forbedret rensning/afskæring til renseanlæg	0 anlæg						
Indsatsprogram omkostninger i alt / år							2.443

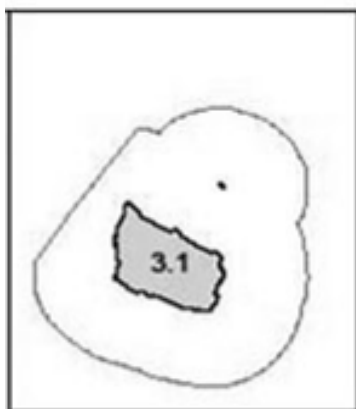
Figur 1 Indsatsprogram for hovedvandopland Bornholm 1. planperiode, tabel gengivet efter tabel 1.3.1 i vandplanen for Bornholm. *Bemærk, at kommunen ikke er ansvarlig for implementering af de generelle virkemidler, hvorfor de ikke indgår i den kommunale handleplan.

3 Forord

I denne handleplan redegøres der nærmere for, hvordan vandplanen for Hovedvandopland Bornholm og dens indsatsprogram vil blive realiseret inden for Bornholms Regionskommunes geografiske område på land og for den kystnære del af vanddistriktet.

Bornholms Regionskommune skal, i lighed med landets øvrige 97 kommuner, udfærdige en handleplan på baggrund af statens vandplaner. Danmark er inddelt i 23 vandoplande, og staten har udarbejdet en vandplan for hver af dem. Vandplanerne er en helt ny plantype med en seksårig planperiode (2009-2015, 2015-2021 og 2021-2027). De statslige vandplaner erstatter regionplanernes retningslinjer på vandområdet. Denne første kommunale handleplan vil være gældende frem til næste planperiode, der efter miljømålsloven skal indledes senest den 22. december 2015.

Hovedvandopland Bornholm udgør ét vanddistrikt, der omfatter Bornholm og Ertholmene samt de omkransende farvande.

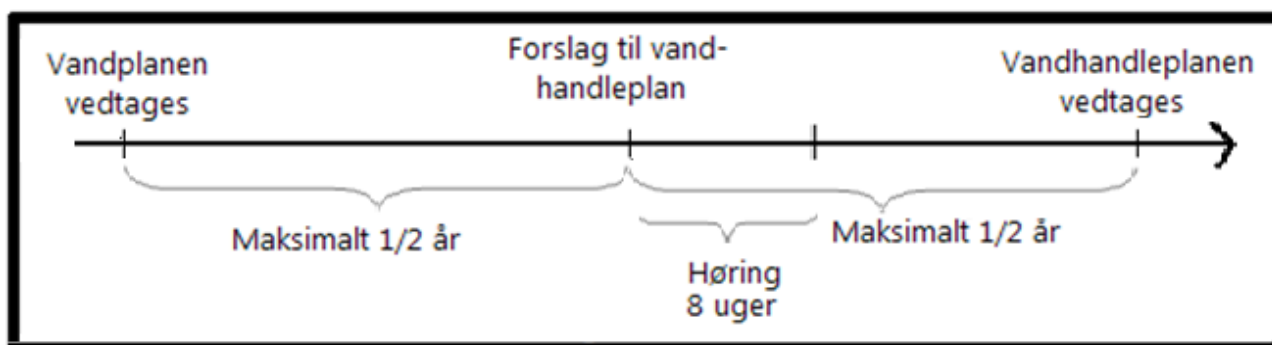
Figur 2 Hovedvandopland 3.1, Vanddistrikt Bornholm

Handleplanen er udarbejdet med hjemmel i bekendtgørelse om kommunalbestyrelsens vandhandleplaner ([Bekendtgørelse nr. 1219 af 15. december 2011](#)), som er udarbejdet i medfør af § 31 a stk. 3 i miljømålsloven. Ifølge bekendtgørelse nr. 1219 om kommunalbestyrelsens vandhandleplaner skal handleplanen indeholde:

1. Oplysning om kommunens indsats i vandplanperioden, herunder realiseringsrækkefølge og – tidspunkt samt prioritering af den forventede indsats (Bekendtgørelsens §§ 4 og 5)
2. Redegørelse for forholdet til anden relevant planlægning (Bekendtgørelsens § 3)
3. Kortbilag med de foranstaltninger kommunalbestyrelsen igangsætter (Bekendtgørelsens § 4. stk. 2)

Handleplanen må ikke stride imod vandplanen.

Forslaget til den kommunale vandhandleplan skal senest 6 måneder efter vandplanens offentliggørelse sendes i offentlig høring med en høringsperiode på mindst 8 uger. Kommunen tager derefter stilling til de indkomne høringssvar og vurderer, om handleplanen skal ændres inden den vedtages senest et år efter vandplanernes vedtagelse.

Figur 3 Tidslinje fra de statslige vandplanernes vedtagelse til den kommunale vandhandleplans vedtagelse

For samtlige statslige vandplaner er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Efter loven om miljøvurdering af planer og programmer § 3, stk. 2, gælder, at hvis planer og programmer alene indeholder mindre ændringer, skal der kun gennemføres en miljøvurdering, hvis planen på grundlag af kriterierne i lovens bilag 2 må antages at kunne få en væsentlig påvirkning på miljøet. Hvis handleplanen alene gengiver den statslige vandplans foranstaltninger, er der ikke tale om en ny plan. Er der imidlertid tale om ændringer eller præciseringer i handleplanen i forhold til den statslige vandplan, er planen omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer. Den giver kommunen mulighed for at træffe afgørelse om undtagelser - jf. lovens § 3, stk. 2, og kan finde anvendelse, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Bornholms Regionskommune har vurderet, at handleplanen ikke skal miljøvurderes i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (LBK nr. 939 af 03/07/2013).

Offentlighedsfase og aktiviteter

Kommunerne er i sin administration af lovgivningen bundet af de statslige vandplaner. Det følger af miljømålslovens § 3, stk. 2. Kommunens råderum er begrænset i forhold til udarbejdelsen af handleplanen, og kommunalbestyrelsen lægger derfor vægt på, at inddragelsen af kommunens borgere, i drøftelsen af alle betydende spørgsmål, sker med dette for øje. F.eks. er prioriteringen af indsatsen og tidsplanen til debat, men vandplanen fastslår, at indsatsen skal gennemføres. Bornholms Regionskommune vil lægge stor vægt på den lokale dialog og inddragelse af lodsejere i forbindelse med planlægningen og gennemførelsen af de konkrete indsatser.

4 Baggrund

Den 22. december 2000 trådte EU's vandrammedirektiv i kraft, og direktivet har som sit overordnede mål, at alt vand skal have god tilstand i 2015 eller senest 2027. Derfor skal alle EU-landene gennemføre en målrettet vandplanlægning (vandplaner) for grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet. Tanken bag vandrammedirektivet er, at alt vand skal forvaltes med en sammenhængende indsats.

Implementeringen af vandrammedirektivet i dansk lov er sket i december 2003 med miljømålsloven. Før den kommunale reform i 2007 var mål for vandforekomster fastlagt som retningslinjer i de daværende amters regionplaner (regionplanens vandressourceplanlægning og recipientkvalitetsplanlægning). I forbindelse med kommunalreformen fik disse målsætninger, jf. planlovens § 3 stk. 1, retsvirkning som et landsplandirektiv, der var gældende indtil den 22. december 2011, hvor der blev vedtaget nye miljømål med vandplanerne efter miljømålsloven.

Til forskel fra regionplanernes retningslinjer indeholder vandplanerne bindende tidsfrister for gennemførelse af vandplanens indsatsprogram.

Miljømålsloven afstikker bindende rammer for myndighedsudøvelsen af øvrig lovgivning, jf. miljømålslovens § 3 stk. 2: *"Statslige myndigheder, regionsråd og kommunalbestyrelser er ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen bundet af vandplanen og den kommunale handleplan og skal herunder sikre gennemførelsen af indsatsprogrammet og den kommunale handleplan"*.

For at formålet med vandrammedirektivet opnås, skal staten udarbejde vandplaner for alle vandområder i Danmark.

Fra vandplanernes vedtagelse fungerer de som det overordnede administrative grundlag for dansk vandforvaltning.

Alle vandplaner er bygget op over samme disposition og fastsætter konkrete mål for de enkelte forekomster af overfladevand samt grundvand, og der stilles krav til indsatsen. De 23 statslige vandplaner og deres tilhørende indsatsprogrammer beskriver de indsatser, der skal gennemføres for at nå de fastsatte miljømål i vandplanerne.

Forud for vandplanerne udarbejdede amterne basisanalyser for kvaliteten af vandområderne og vandressourcerne samt påvirkninger som resultat af menneskelige aktiviteter. Basisanalysen blev i Danmark delt i to, hvoraf den første del er rapporteret til EU-kommissionen i 2005, mens den anden del blev rapporteret juli 2006. Naturstyrelsen har vurderet, hvilket miljømål det enkelte vandområde skal have og har opsat et indsatsprogram for at opnå målet, hvis ikke det allerede er opfyldt.

Vandplanerne skal følges op af kommunale handleplaner. De skal beskrive, hvordan kommunen vil gennemføre den indsats, som fremgår af de statslige vandplaner.

Efter miljømålslovens kapitel 11 skal kommunerne udarbejde vandhandleplaner, hvori der nærmere redegøres for, hvorledes den statslige vandplan og dens indsatsprogram vil blive realiseret inden for kommunernes geografiske områder – og hvordan målsætningerne i vandplanen derved opfyldes.

Det overordnede mål med den nye vandplanlægning i Danmark er, at alt vand - grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet - skal have mindst ”god tilstand” eller ”godt potentiale” i år 2015 eller senest 2027. I dele af magasinet i Robbedale, vil der gå en del år inden det får ”god tilstand”. Afværgetiltag og naturlige processer vurderes at skulle forløbe en del år endnu, inden alt grundvand i Robbedale opnår ”god tilstand”.

Afgivelser i forhold til uforstyrret tilstand	Økologisk kvalitetsklasse	
	Naturlige vandområder	Kunstige eller stærkt modificerede vandområder
Ingen eller kun ubetydelig afvigelse	Høj økologisk tilstand	Højt økologisk potentiale
Svag afvigelse	God økologisk tilstand	Godt økologisk potentiale
Mindre afvigelse	Moderat økologisk tilstand	Moderat økologisk potentiale
Større afvigelse	Ringe økologisk tilstand	Ringe økologisk potentiale
Alvorlig afvigelse	Dårlig økologisk tilstand	Dårligt økologisk potentiale

Figur 4 Målsætningsdiagram på baggrund af et økologisk kvalitetsindeks (Ecological Quality Ratio, EQR)

Den afvigelse, der skal være for vandområdet i forhold til en uforstyrret tilstand skal jf. Figur 4 højst være en *svag afvigelse*.

Kommunernes indsatser skal som minimum bringe vandløb til at opnå god økologisk tilstand eller godt økologisk potentiale, som er fastsat ud fra smådyrsfaunaen svarende til nedenstående faunaklasser (Dansk Vandløbs Fauna Indeks) jf. Figur 5.

Vandløb	Miljømål: Økologisk tilstand	Mål for faunaklasse
Normale	Høj tilstand	7
	God tilstand	6
		5
’Blødbund’	God tilstand	Anvendes ikke
Stærkt modificerede	Godt potentiale	5
Kunstige	Godt potentiale	6
		5
		4

Figur 5 Inddeling i økologiske kvalitetsklasser på baggrund af DVFI (Dansk Vandløbs Fauna Indeks). Faunaklassen kan ikke fastsættes for vandløb af ”blødbundstypen”. På Bornholm er der ikke udpeget vandløbsstrækninger som ”blødbundstype”, hvorfor der kan ses bort fra denne.

Søernes indhold af klorofyl a (mål for algemængde i søvand) skal være på et niveau, der sikrer målopfyldelse for den pågældende søtype.

For kystvandene skal ålegræssets dybdeudbredelse opfylde det mål, der er sat for det pågældende vandområde. Da der på grund af Bornholms og Ertholmenes eksponerede kyster ikke er nogen områder omkring Bornholm, hvor ålegræs er naturligt forekommende i stor mængde, er miljømålene for ålegræs her teoretiske. Det betyder, at havområderne vandkemisk og biologisk skal leve op til en tilstand, hvor der potentielt kunne være ålegræs, hvis der var områder med den rette eksponeringsgrad til stede.

En god tilstand i forhold til grundvand sikres ved, at grundvandet overholder miljømål for grundvand som fastsat i vandrammedirektivet og udbygget i grundvandsdirektivet, jf. bekendtgørelse om fastsættelse af miljømål for vandløb, søer, kystvande, overgangsvande og grundvand.

Med hensyn til grundvandets kvantitative tilstand betyder dette blandt andet, at menneskeskabte ændringer i grundvandsstanden kan medføre, at tilknyttede vand- og naturområder ikke kan opnå god tilstand. Vandplanerne indeholder retningslinjer til brug for vurderingen af grundvandsforekomsternes tilstand, f.eks. med hensyn til indikatorer for bæredygtig vandindvinding.

Som udgangspunkt bør indvindingen ikke medføre en reduktion af vandløbenes vandføring på over 5 % og 10-25 % af det oprindelige medianminimum, hvor miljømålene for vandløbet er hhv. høj økologisk tilstand og god økologisk tilstand. Den nærmere fastsættelse af den tilladelige reduktion inden for sidstnævnte interval vurderes i forhold til vandløbstypen og vandløbets sårbarhed i øvrigt.

I områder, der er påvirket af almene vandforsyninger, kan der for vandløb, hvor miljømålene er enten høj eller god økologisk tilstand, fastsættes kravværdier for medianminimumsvandføringen, der accepterer en større %-reduktion end oven for angivet, hvis det ud fra et konkret kendskab til de hydromorfologiske og fysisk-kemiske forhold vurderes, at miljømålene kan opnås.

Tilsvarende indeholder vandplanerne mål og kriterier for vurdering af grundvandets kemiske, dvs. forureningsmæssige, tilstand.

Ud fra de opstillede mål, er der i vandplanerne bestemt et indsatskrav og angivet statens virkemiddel efter virkemiddelkataloget¹. Virkemiddelkataloget består af statsligt anbefalede virkemidler, hvor der er udarbejdet cost-benefit-analyser for hvert enkelt virkemiddel. For hvert enkelt virkemiddel gennemgår kataloget en beskrivelse af virkemidlet, forudsætninger, effekt, økonomi samt gennemførelse.

Kommunernes muligheder for at bruge andre virkemidler end dem, der er anbefalet i virkemiddelkataloget, varierer fra indsatsområde til indsatsområde. Vådområder kan ikke erstattes af andre virkemidler, og også på vandløbsområdet ligger virkemidlerne i de fleste tilfælde fast. Kun i relation til spærringer kan kommunen selv vælge, hvordan man vil løse det konkrete problem med manglende passage i vandløbet. For så vidt angår spildevandsindsatsen, indsatsen over for drikkevandsindvinding og sørestauring har kommunerne en vis frihed ved valg af løsninger. Kommunen skal dog dokumentere, at det alternative virkemiddel har samme miljøeffektivitet som de virkemidler, de skal erstatte.

¹ Virkemiddelkatalog. Til brug for vandplanindsatsprogrammer. Version 03 januar 2010. By- og Landskabsstyrelsen - Miljøministeriet.

Ansvar: I implementeringen af Vandrammedirektivet har staten over for EU-kommissionen det overordnede ansvar for, at direktivet overholdes. Kommunerne har ansvaret for, at de for kommunerne relevante dele af vandplanerne implementeres via udarbejdelsen af vandhandleplaner.

Kommunernes forslag til vandhandleplaner skal være udarbejdet senest 6 måneder efter, at vandplanerne er offentliggjort og senest 1 år efter, skal de vedtages. Vandhandleplanerne ligger over kommuneplanen i det danske plan- og reguleringshierarki.

Vand- og naturplanerne har en planperiode på 6 år, mens kommuneplanen har en 4-årig planperiode. Første vandplanperiode udløber 22. december 2015.

5 Statens indsatsprogram

Handleplanens indsatser fastsættes med udgangspunkt i den statslige vandplans indsatsprogram. Statens indsatsprogram er bindende over for kommunerne og skal effektueres i første planperiode. Indsatsprogrammet er et resumé af de tiltag, der skal til for at leve op til målene i et vandområde, og en opskrift på, hvordan det kan ske.

Vandplanens samlede indsatsprogram for Bornholm indeholder både generelle og konkrete virkemidler, jf. Figur 1 side 6. De generelle virkemidler implementeres via lovgivningen, og kommunen har intet ansvar for opfyldelsen af disse, hvorfor de heller ikke indgår i den kommunale handleplan.

De dele af indsatsprogrammet, som kommunen har ansvar for at gennemføre, og som derfor behandles i den kommunale vandhandleplan, ses i nedenstående Figur 6.

Påvirkninger, som skal reduceres, og tilhørende virkemidler	Anvendelse af virkemidler	Effekter				
		Reduceret påvirkning af overfladevande				
		Kvælstof (tons/år)	Fosfor (tons/år)	Fysisk påvirkning	Ilforbrugende stoffer	Miljøfarlige forurenende stoffer herunder pesticider
Fysisk påvirkning af vandløb						
Fjernelse af faunaspærringer	2 stk			+		
Genåbning af rørlagte vandløb	Ca. 4 km			+		
Påvirkninger fra punktkilder						
Spredt bebyggelse – forbedret spildevandsrensning	Ca. 70 ejd.	0,41	0,26		+	+
Regnbetingede udløb – forbedring	1 udløb	0,03	0,01	+	+	+

Figur 6 Vandplanens konkrete indsatsprogram for Bornholm i første planperiode. Se hele indsatsprogrammet inkl. de generelle virkemidler i Figur 1 side 6.

De konkrete indsatser beskrives nærmere i kapitel 6. Kortmateriale der viser, hvor foranstaltningerne skal gennemføres, findes på: <http://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv1-2014>.

6 Indsatser og prioritering

Implementeringen af vandplanernes indsatsprogram betyder, at der skal ske nye tiltag på et eller flere af indsatsområderne, som kommunerne er ansvarlige for at gennemføre.

Det følgende fungerer som en uddybning af kapitel 5 og indeholder en mere detaljeret redegørelse for de indsatser, som Bornholms Regionskommune er ansvarlig for at gennemføre samt oplysninger om offentlighedens inddragelse efter sektorlovgivningen. Endvidere indeholder kapitlet kommunens prioriteringskriterier og forventede tidsplan for indsatser.

Kapitlet indeholder et kort beskrivende afsnit pr. indsatsområde. Der redegøres for, hvilke indsatser kommunen planlægger at igangsætte samt i enkelte tilfælde, hvor langt kommunen er nået med igangværende indsatser.

For kortmateriale over indsatserne geografiske placering henvises til:
<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv1-2014>.

For hvert indsatsområde redegøres der desuden for hvilke afgørelser, der skal træffes efter særlovgivningens regler for at kunne implementere vandplanens indsatsprogram samt offentlighedens inddragelse heri.

For hvert indsatsområde redegøres der slutteligt for kommunens prioritering og forventede tidsplan for igangsættelse af de enkelte indsatser.

6.1 Vandløb

Vandløb er defineret i forhold til vandløbsloven. Vandløb omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 er omfattet af en generel beskyttelse. Beskyttelsen af udpegede § 3-vandløb indebærer, at der ikke uden dispensation fra naturbeskyttelsesloven må foretages ændringer i tilstanden af disse ud over sædvanlig vedligeholdelse. Vandløbenes fysiske tilstand beskyttes således i en vis grad ved kommunens løbende administration af sektorlovgivningen.

I vandplanen for Bornholm er 325 km vandløb målsat og vurderet med henblik på indsatsbehov. Der er i første planperiode krav om konkrete indsatser for i alt 4 km vandløbsstrækninger samt 2 lokaliteter i vandløb. Formålet med disse indsatser er at reducere den fysiske påvirkning af vandløbene.

Vandplanerne opererer med følgende virkemidler til at reducere den fysiske påvirkning af vandløb:

- genåbning af rørlagte vandløb
- fjernelse af spærringer/sikring af kontinuitet
- vandløbsrestaurering (ingen indsatser på Bornholm i første planperiode)

De konkrete indsatser i første planperiode for vandløb på Bornholm beskrives herunder. Se også Figur 7 og Figur 8.

Genåbning af rørlagte vandløb

Der skal ske genåbning af rørlagte vandløb på i alt 4 km fordelt på 11 forskellige strækninger.

Genåbning af rørlagte vandløbsstrækninger anvendes for rørlagte strækninger, hvor der skal sikres kontinuitet mellem åbne målsatte vandløbsstrækninger. Indsatsen skal forbedre den økologiske tilstand i rørlagte vandløb og opstrømsliggende strækninger.

I forbindelse med genåbning skal det altid sikres, at der bliver tilstrækkeligt varierede fysiske forhold i det nye vandløb. Derfor indgår i genåbningen normalt en udlægning af grus/sten og i visse tilfælde også genslyngning.

Fjernelse af faunaspærringer i vandløb

Faunaspærringer skal fjernes på 2 lokaliteter i vandløb hhv. i henrikebæk og i Læså.

Spærringer i vandløb indbefatter flere typer af konstruktioner, der har til fælles, at de hindrer eller hæmmer spredningen af fisk og smådyr. Fjernelsen af spærringen kan ske enten ved at fjerne selve opstemningen, der giver anledning til spærringen, eller ved at lave en faunapassage forbi spærringen. Dette vil afhænge af de konkrete forhold.

Indsatser over for spildevand

Endvidere skal indsatser på spildevandsområdet medvirke til at reducere tilførslen af kvælstof, fosfor, iltforbrugende stoffer og miljøfarlige forurenede stoffer til vandløb – denne indsats beskrives under afsnittet om spildevand på side 23.

Indsatsprogram for reduktion af påvirkning af vandløb		
Indsats	Omfang	Formål
Genåbning af rørlagte vandløb	4 km	Reducere fysisk påvirkning
Fjernelse af faunaspærringer	2 stk.	Reducere fysisk påvirkning
Forbedret spildevandsrensning for spredt bebyggelse i det åbne land	15 ejendomme	Reducere påvirkning med forurenende stoffer fra punktkilder
Regnbetinget udløb – forbedring af overløbsbygværk	1 stk.	Reducere påvirkning med forurenende stoffer fra punktkilder

Figur 7 Krav til indsats for reduktion af påvirkning af vandløb i første planperiode.

De konkrete vandløbsstrækninger og antal km med indsatskrav om at reducere den fysiske påvirkning er listet i nedenstående Figur 8.

Vandløb	Genåbning af rør-lagt vandløb	Fjernelse af spærring
Læså i Vestre Indlæg	0,1026 km	
Blåkilde bæk	0,1535 km	
Flisebæk	0,2292 km	
Kæmpe Å	1,3283 km	
Muleby Å	0,8509 km	
Møllebæk v. Tejn	0,2271 km	
Samsingå	0,1721 km	

Samsingå	0,4095 km	
Tejn Å, Basteå	0,2644 km	
Tingsted Å	0,1918 km	
Lille Å ved Brodal m. tilløb	0,2518 km	
Henrikebæk		1 stk.
Læså		1 stk.

Figur 8 Indsatskrav for vandløbsstrækninger omfattet af vandplanen for Bornholm.

Indsatserne for at reducere den fysiske påvirkning af vandløb kan ses på kort elektronisk på Miljøministeriets WebGIS på: <http://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv1-2014>

Lovgivning og regulativer

Alle vandløbsstrækninger med krav om indsats i vandplanen for Bornholm er private vandløb. Vandplanens indsatskrav har derfor ikke betydning i forhold til vandløbsregulativer.

Reguleringer, restaureringer og ændring af fysiske forhold generelt, skal godkendes i forhold til vandløbsloven (LBK nr. 1208 af 30/09/2013). Som led i disse processer, skal der være en høring med inddragelse af relevante interessenter.

Vandløbsregulering og -restaurering (herunder genåbning af rørlagte strækninger og fjernelse af faunaspærring

er) er projekter, hvor vandløbets forløb ændres. Restaureringsprojekter forudsætter tilladelse efter § 37 i vandløbsloven og efter bekendtgørelse om vandløbsregulering og -restaurering. Som regel kræves også en tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Offentlighedens inddragelse er beskrevet i Bekendtgørelse om vandløbsregulering og -restaurering m.v. (BEK nr. 1436 af 11/12/2007).

Når et projekt behandles som en vandløbsrestaurering efter vandløbslovens § 37 er sagsgangen følgende:

- Vandløbsmyndigheden kontakter og inddrager berørte lodsejere inden en egentlig projektbeskrivelse udfærdiges. Det sker tidligt i opstart af forundersøgelsen af den enkelte indsats.
- Projektet annonceres på kommunens hjemmeside i 8 uger for eventuelle indsigelser
- Vandløbsmyndigheden vurderer eventuelle indsigelser og udfærdiger en afgørelse i sagen, hvorefter der er 4 ugers klagefrist
- Hvis der indkommer klager, videresendes disse til Natur- og Miljøklagenævnet. Klager har opsættende virkning for anlægsarbejders udførelse
- Hvis der ikke indkommer klager, er afgørelsen gældende og projektet kan iværksættes.

Det vurderes, at sagsbehandlingstiden for en restaureringssag uden indsigelser og klager er omkring 4 måneder.

Vandrammedirektivet forpligter medlemsstaterne til at forbedre vandforekomsters tilstand, hvor miljømålet ikke er opfyldt. For indsatser, der skal forbedre de fysiske forhold i vandløb, kan det ikke udelukkes, at vandløbenes vandføringsevne forringes. Effekterne heraf vil blive vurderet på baggrund af konkrete konsekvensvurderinger.

Kommunens prioriteringskriterier for vandløb

Bornholms Regionskommune har prioriteret indsatserne i vandløb ud fra, hvor omfattende indsatserne skønnes at være. Først i planperioden er prioriteret nogle af de mindre omfattende indsatser, hvilket især skønnes at være fjernelse af spærringer, samt indsatser, hvor der allerede har været en indledende dialog med lodsejerne. Der er ved udgangen af 2014 udført forundersøgelser for alle indsatser. To indsatser er under gennemførsel i 2014-2015. Gennemførsel af de resterende indsatser afventer udmelding fra Miljøministeriet: Naturstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen.

Figur 9 herunder angiver tidsplan. De berørte lodsejere vil blive inddraget på et tidligt tidspunkt i processen, så den konkrete planlægning kan foregå i samarbejde med lodsejere.

Forventet tidspunkt for igangsættelse af indsats	Vandløb	Indsats
2014	Tingsted Å	Genåbning af rørlagt strækning
	Læså	Fjernelse af spærring
2015 -?	Læså i Vestre Indlæg	Genåbning af rørlagt strækning
	Blåkilde Bæk	Genåbning af rørlagt strækning
	Møllebæk v. Tejn	Genåbning af rørlagt strækning
	Samsingå	Genåbning af rørlagt strækning
	Henrikebæk	Fjernelse af spærring
	Samsingå	Genåbning af rørlagt strækning
	Tejn Å, Basteå	Genåbning af rørlagt strækning
	Muleby Å	Genåbning af rørlagt strækning
	Flisebæk	Genåbning af rørlagt strækning
	Lille Å ved Brodal m. tilløb	Genåbning af rørlagt strækning
Ansøgt i 2014 men fået afslag pga. omkostnings-effektivitet. Kommunen har klaget over afgørelse. Indsatsen er genansøgt med revideret projektfor-slag maj, 2015.	Kæmpe Å	Genåbning af rørlagt strækning

Figur 9 Forventet tidsplan for vandløbsindsatsen. Forundersøgelser for alle indsatser er gennemført december 2014. Indsatser i 2014 skal være afsluttet og afrapporteret inden 1.8.2015. Gennemførsel af de resterende indsatser afventer udmelding fra Staten. Der åbnes for to ansøgningsrunder i 2015. Kommunen har ansøgt om gennemførsel af 4 indsatser ved første runde i maj 2015. Næste runde forventes i august 2015.

I vandplanen er fastlagt indsatser for to spærringer i Læså. Naturstyrelsen har ved besigtigelse og dialog med Bornholms Regionskommune konstateret, at der kun er en spærring i Læså på det angivne sted. Indsatsen bortfalder således, at der kun skal gennemføres fjernelse af en spærring i Læså.

Det bemærkes, at en endelig realisering og tidspunktet for indsatsen på vandløbsområdet er betinget af, at der opnås statsligt tilsagn om finansiering.

Det er endnu ved handleplanens offentliggørelse uafklaret præcis, hvordan staten vil finansiere og planlægge kommunernes gennemførelse af de manglende indsatser i første vandplan. Da forundersøgelser er gennemført for alle indsatser for Bornholm, vil kommunen søge om finansiering af gennemførelse, hvis staten åbner for nye ansøgningsrunder.

6.2 Søer

Søer er defineret i forhold til naturbeskyttelsesloven. Alle søer over 100 m² er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttet natur. Derfor må der ikke ske tilstandsændringer i disse søer uden dispensation fra kommunen. De fleste søer er desuden omfattet af vandløbsloven. Søernes fysiske tilstand beskyttes således i en vis grad ved kommunens løbende administration af sektorlovgivningen.

For at opnå god økologisk tilstand i søer, vil der ofte være behov for at nedbringe tilførslen af næringsstoffer. Vandplanens generelle virkemidler, som skal reducere den diffuse påvirkning med næringsstoffer og pesticider fra landbrug, vil medvirke til at forbedre søernes tilstand. Dette gælder især kravet om udlægning af sprøjte-, gødsknings- og dyrkningsfrie randzoner på op til 10 m langs åbne vandløb og søer over 100 m² jf. §1 i Bekendtgørelse af lov om randzoner.

Som beskrevet i kapitel 2 (resumé af vandplanen) indgår kun søer over 1 ha med en specifik målsætning i Bornholms Regionskommunes kommuneplan samt én nyetableret sø – i alt 11 søer - konkret i vandplanens indsatsprogram.

For 2 af de 11 søer er der fastlagt konkrete indsatskrav i første planperiode. Det drejer sig om Dammemose og Spællinge Mose. Indsatskravene er fokuseret på en reduktion af fosfortilførslen fra landbrug og spredt bebyggelse (sidstnævnte gælder dog ikke Borgedal Sø).

Reduktionen af fosforpåvirkningen fra landbruget skal ske i kraft af de generelle virkemidler og er uden for kommunens ansvarsområde. Reduktionen af fosforpåvirkningen fra spredt bebyggelse skal ske ved en indsats for forbedret spildevandsrensning for ejendomme i oplandet til Dammemose og Spællinge Mose. Den konkrete indsats for forbedret spildevandsrensning beskrives under afsnittet om spildevand på side 23.

I vandplanen for Bornholm indgår sørestaurering *ikke* i indsatsprogrammet for første planperiode (kun 18 søer på landsplan er udpeget til sørestaurering). Dog kan restaurering med henblik på fjernelse af en intern fosforbelastning eventuelt blive aktuelt i en senere planperiode for to søer på Bornholm (Knarremose og Dammemose).

Indsats for reduktion af påvirkning af søer			
Vandområde	Målopfyldelse 2015	Type af påvirkning, som skal reduceres	Indsatskrav i første planperiode
Dammemose	Tilstanden er ringe. Tidsfrist for målopfyldelse er delvis udskudt pga. intern fosforbelastning.	Intern fosforbelastning	Ingen indsats
		Næringsstofbelastning fra spredt bebyggelse	13 kg fosfor/år
		Næringsstofbelastning fra landbrug	4 kg fosfor/år
Spællinge Mose	Tilstanden er ringe. Målopfyldelse i 2015 forventes efter gennemførelse af vandplanens indsatser.	Næringsstofbelastning fra spredt bebyggelse	26 kg fosfor/år
		Næringsstofbelastning fra landbrug	13 kg fosfor/år
Borgedal Sø	Tilstanden er moderat. Tidsfrist for målopfyldelse er udskudt pga. utilstrækkeligt datagrundlag.	Næringsstofbelastning fra landbrug	6 kg fosfor/år
Knarremose	Tilstanden er moderat. Tidsfrist for målopfyldelse er delvis udskudt pga. intern fosforbelastning.	Intern fosforbelastning	Ingen indsats
		Næringsstofbelastning fra spredt bebyggelse	Ingen indsats
Hundsemyre	Tilstanden er dårlig. Tidsfrist for målopfyldelse er udskudt pga. utilstrækkeligt datagrundlag.		Ingen indsats
Rolfshøj Sø	Tilstanden er moderat. Tidsfrist for målopfyldelse er delvis udskudt, da årsag til manglende målopfyldelse er ukendt – skyldes måske påvirkning fra skarvkoloni.		Ingen indsats
Sø ved Udkjær	Målopfyldelse kan ikke vurderes, da nuværende tilstand er ukendt.		Ingen indsats
Hammer Sø	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Gammelmose	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Pyritsøen	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Kaolingraven	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Snorrebakke Sø	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Borresø	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Åremyre	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Bastemose	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Svinemose	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Ølene	Tilstanden er høj. Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Carl Nielsen Grusgrav	Tilstanden er god (dog spinkelt datagrundlag). Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats
Østerborg Grusgrav	Tilstanden er god (dog spinkelt datagrundlag). Målopfyldelse er opnået.		Ingen indsats

Figur 10 Krav til indsats for reduktion af påvirkning af søer i første planperiode.

6.3 Spildevand

I vandplanen for Bornholm er der i første planperiode indsatskrav om forbedret spildevandsrensning for ca. 70 ejendomme i det åbne land. Ejendommene er beliggende i to udpegede indsatsområder. Det ene indsatsområde er beliggende i vandoplandet til Dammemose og Spællinge Mose, som begge er søer vurderet til at have en ringe tilstand. I dette område er der krav om indsats i forhold til renseklasse SOP – skærpet krav til reduktion af organisk stof og fosfor. Det andet indsatsområde er beliggende i oplandet til Vellens Å ved Lobbæk. Her er der krav om en indsats i forhold til renseklasse SO – skærpet krav til reduktion af organisk stof. Forbedring af spildevandsrensning i disse områder har til formål at forbedre tilstanden i søer og vandløb, som beskrevet i ovenstående afsnit.

I vandplanen er der endvidere i første planperiode krav om en indsats over for 1 regnbetinget udløb fra fælleskloak beliggende ved Vestermarie Renseanlæg. Foreslået virkemiddel er etablering af et forsinkelses- og bundfældningsbassin på et overløbsbygværk med det formål at reducere den forureningsmæssige belastning på det modtagende vandområde. Som alternativ til denne løsning vil Bornholms Forsyning fraseparere vejvand og drænvand, forny utætte ledninger og forbedre styringen af renseanlægget. Hermed vurderer spildevandsselskabet, at den alternative løsning vil afskære ca. $\frac{3}{4}$ af det uvedkommende vand fra renseanlægget. Bornholms Forsyning vurderer, at den miljømæssige effekt heraf mindst vil svare til den, der opnås ved en installation af et ”first flush” bassin på 5 mm (50 m³ pr. red. ha) ved en afskærende kapacitet (afløbstal) på 4,5 liter pr. sek. pr. ha svarende til en årlig udledning på ca. 250 m³ pr. red. ha oplandsareal. Naturstyrelsen har accepteret den alternative løsning.

De udpegede indsatsområder kan ses Miljøministeriets WebGIS på:
<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv1-2014>

Planlægning for spildevand

Spildevandsplanen, som udarbejdes i henhold til miljøbeskyttelsesloven og spildevandsbekendtgørelsen, indeholder nye initiativer og indsatsområder for spildevandsrensning.

Bornholms Regionskommunes gældende spildevandsplan er Spildevandsplan 2005-2012. Spildevandsplanen er en kommunal sektorplan, som bl.a. skal sikre, at udbygning og vedligeholdelse af regionskommunens spildevandsanlæg koordineres med regionskommunens øvrige fysiske og økonomiske planlægning.

Spildevandsplanen beskriver spildevandssituationen i Bornholms Regionkommune med status og plan for spildevandsforholdene i de allerede offentligt kloakerede områder og byudvikling i tilknytning til disse. Herunder beskrives planlagte ændringer i forbindelse med renseanlæg og kloakeringer i alle byer og bymæssige bebyggelser, og planen redegør for nuværende og kommende spildevandsforhold i det åbne land. På Bornholm er der ca. 5700 ejendomme, der ikke er tilsluttet det offentlige kloaknet. Den eksisterende spildevandsplan indeholder ingen planer om indsatser for forbedret spildevandsrensning i det åbne land.

Vandplanens indsatskrav i forhold til vandløb og søer påvirker, som beskrevet ovenfor, de indsatser, der skal foretages i henhold til spildevandsplanen.

Dette medfører, at kommunen vil indarbejde vandplanens indsatser på spildevandsområdet i en revideret spildevandsplan.

Bornholms Regionskommunes spildevandsplan er ved at blive revideret og forventes vedtaget inden udgangen af 2015. Vandplanens indsatser på spildevandsområdet vil blive indarbejdet i den kommende spildevandsplan.

Vandplanens indsatser på spildevandsområdet, som skal indarbejdes i spildevandsplanen, er følgende:

- Regnvandsbetinget udløb – Som alternativ hertil frasepareres vejvand og drænvand, utætte ledninger fornyes og styringen af renseanlægget forbederes. Endvidere kloakering af ca. 10 ejendomme nord for Vestermarie, der for nuværende afleder spildevandet via septiktanke til grøfter med forbindelse til Tingsted Å
- Spildevandsrensning fra ukloakerede enkeltejendomme – ca. 70 ejendomme i det åbne land heraf ca. 55 ejendomme til renseklasse SOP og ca. 15 ejendomme til renseklasse SO.

Detailplanlægningen for spildevandsindsatsen sker i spildevandsplanen.

Kommunens prioriteringskriterier for spildevand

Det fremgår af retningslinje 15 i vandplanen (se Bilag 1), at følgende sideordnede prioriteringer bør indgå i kommunens planlægning for spildevandsindsatsen:

- a. spildevandsindsatser i vandløb med den højeste DVFI-målsætning,
- b. spildevandsindsatser i søoplande, da søerne vil være længst tid om at opfylde miljømålet om god tilstand,
- c. spildevandsindsatsen i vandløb, hvor forbedring af de fysiske forhold afventer forbedret spildevandsrensning, jf. vandplanens tabel 1.3.3 Undtagelser for vandløb i henhold til miljømålslovens §§ 16 og 19,
- d. spildevandsindsatser i beskyttede områder (badevand og Natura 2000-områder).

Ad a. Alle spildevandsindsatser gælder vandløb med mål om god tilstand. På dele af vandløbsstrækninger i forbindelse med indsatsområderne for forbedret spildevandsrensning omkring Dammemose og Spællinge Mose er der en målsætning om faunaklasse 6, mens der i vandløbsstrækninger i forbindelse med indsatsområdet ved Vellens Å ved Lobbæk samt overløbsbygværket ved Vestermarie er en målsætning om faunaklasse 5. Herudfra bør indsatsområderne Dammemose/Spællinge Mose prioriteres først.

Ad b. Spildevandsindsatser i søoplande udgøres udelukkende af indsatsområdet Dammemose/Spællinge Mose.

Ad c. Ingen vandløbsstrækninger i forbindelse med spildevandsindsatserne er omfattet af undtagelser i vandplanen som følge af, at de afventer forbedret spildevandsrensning, hvorfor retningslinjen ikke får indflydelse på prioriteringen af indsatsen.

Ad d. Ingen indsatser ligger inden for Natura-2000 områder. Der er ingen særligt udpegede beskyttede områder i forhold til badevand på Bornholm.

Bornholms Regionskommunes indsatser på spildevandsområdet gennemføres i samarbejde med Bornholms Forsyning, som står for den praktiske gennemførelse.

For de beskrevne indsatser på spildevandsområdet på Bornholm gælder, at de alle skal gennemføres i planperiode frem til 30. oktober 2016. Det er en relativt kort periode, hvorfor det miljømæssigt vil have en relativt lille betydning, hvornår i planperioden de enkelte indsatser gennemføres.

For ejendomme beliggende i de udpegede indsatsområder til forbedret spildevandsrensninger er de enkelte ejendommers spildevandsforhold nærmere undersøgt i 2013 og 2014. Herefter kan der udstedes fornødne påbud med videre.

En mere konkret prioritering af indsatserne aftales efter de indledende undersøgelser med Bornholms Forsyning, så det sikres, at gennemførelsen sker på den mest hensigtsmæssige måde i forhold til Bornholms Forsynings eventuelle andre aktiviteter i de berørte områder. Såfremt det er praktisk

muligt tages ovennævnte kriterier med i prioriteringen, så indsatsområderne ved Dammemo-se/Spællinge Mose og Nydamsåen prioriteres før indsatsområdet ved Vellens Å.

Tiltag i stedet for det regnbetingede udløb ved Vestermarie Renseanlæg ventes gennemført umiddelbart efter spildevandsplanens vedtagelse. Indsatsen er jf. ovennævnte kriterier ikke højt prioriteret. Den forventede tidsplan vil fremgå af den reviderede spildevandsplan.

6.4 Grundvand

Vandindvinding

Der er i vandplanen ikke krav om særlige indsatser for grundvand på Bornholm (der er i første planperiode kun krav om en indsats på Sjælland).

Indsatsplanlægning

Drikkevandskvalitet er omfattet af de kommunale indsatsplaner. Til sikring af fremtidens drikkevandsinteresser skal kommunen udarbejde indsatsplaner, som i detaljer skal beskrive, hvad der skal gøres for at sikre gode ressourcer af drikkevand jf. bekendtgørelse om indsatsplaner. Vandplanerne er udarbejdet under forudsætning af, at drikkevandet beskyttes under den eksisterende indsatsplanlægning – som en grundlæggende foranstaltning.

Bornholms Regionskommune har i perioden 2006-2011 udarbejdet indsatsplaner for 12 indsatsområder i et samarbejde mellem kommunen, vandværker, landbrug og andre interesserede grundejere i områderne. Grundvandskortlægningen, som ligger til grund for indsatsplanlægningen, blev i 2014 fuldført for hele Bornholm. På grund af at der ikke er udpeget indsatsområder for nitrat er der ikke krav om, at der skal udarbejdes indsatsplaner for de resterende indsatsområder ved Rønne. I stedet vil der blive udarbejdet aftaler for grundvandsbeskyttelse for Stampen og Robbedale indvindingsområde i 2015/2016.

Af indsatsplanerne fremgår det:

- Hvilke trusler der er mod grundvandet
- Hvilke indsatser der er nødvendige for beskyttelse af grundvandet
- Hvem der er ansvarlige for at indsatserne bliver gennemført
- Hvornår indsatserne skal gennemføres

Indsatsplanerne kan ses på kommunens hjemmeside på adressen:

<http://www.brk.dk/borger/bolig/forsyning/sider/kommunal%20vandplanl%C3%A6gning.aspx>

Vandplanen for Hovedvandopland Bornholm stiller ingen yderligere krav i forhold til grundvandsindsatsen, og der er derfor ikke behov for revidering af indsatsplanerne i forbindelse med realiseringen af vandplanen.

6.5 Øvrige indsatser i kommunen

Handlingsplaner for klimatilpasning

Bornholms Regionskommune har udarbejdet en handlingsplan for klimatilpasning med beskrivelse af de samlede klimatilpasningsinitiativer. Her indgår input fra de kommunale vandhandleplaner også indgå. Se klimatilpasningsplan på kommunes hjemmeside: <http://www.brk.dk/borger/miljoe-natur-energi/klimatilpasning/sider/klimatilpasning.aspx>

Husdyrgodkendelser

De endeligt vedtagne vandplaner ændrer ikke kommunens administrationsgrundlag for afgørelser efter husdyrgodkendelsesloven. Det vil sige, at vandplanerne *ikke* i sig selv skærper, slækker eller ændrer lovens beskyttelsesniveauer for udvaskning af nitrat eller for tilladt fosforoverskud. Da beskyttelsesniveauerne endvidere er lagt til grund ved fastsættelse af indsatsbehovet i vandplanerne, vil vandplanerne ikke i sig selv kunne lægges til grund for at ændre beskyttelsesniveauerne, herunder heller ikke de kommunale handlingsplaner, der nu skal udarbejdes som følge af vandplanerne.

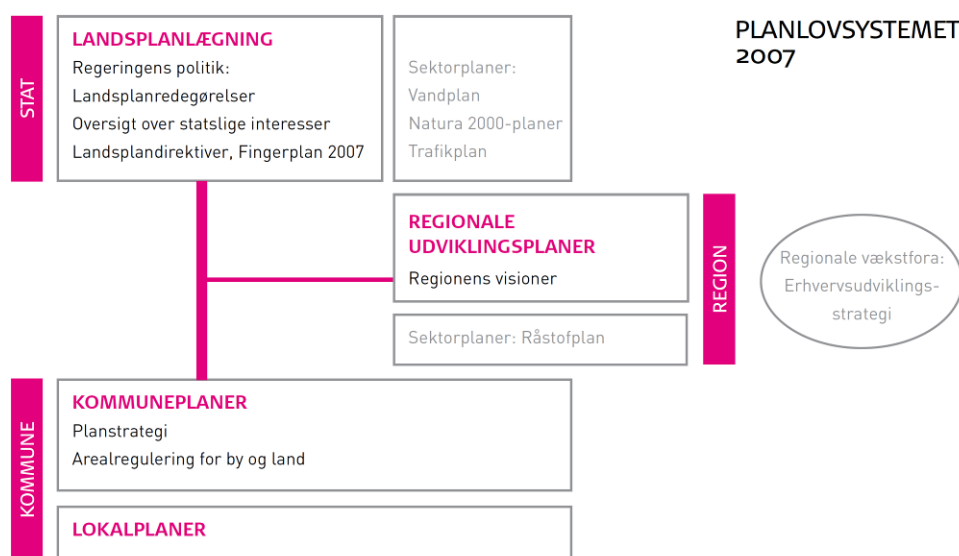
Miljøfremmede stoffer

Der er ikke påtænkt generelle og landsdækkende indsatser i forhold til miljøfremmede stoffer i første planperiode. Første planperiode vil der blive indsamlet viden om emnet.

7 Forholdet til anden relevant planlægning

I det følgende beskrives handleplanens forhold til kommuneplanen, råstofplanen, vandforsyningsplanen, spildevandsplanen, de kommunale Natura 2000-handleplaner og Natura 2000-skovhandleplaner.

Efter planlovens § 11, stk. 4, nr. 4 og 6, er følgende sektorplaner bindende for kommuneplanen: Vandplanen, Natura 2000-planer og handleplaner herfor. Derudover er den kommunale risikostyringsplan samt råstofplanen bindende for kommuneplanens indhold, jf. planlovens § 11, stk. 4, nr. 5 og 7.

Figur 11 Plansystemet efter strukturreformen anno 2007 (kilde: Planloven i Praksis)

Kommuneplanen

Kommunerne udarbejder kommuneplaner, der dels indeholder en beskrivelse af kommunens overordnede udvikling, dels tematisk opdelte retningslinjer for arealanvendelsen samt rammer for lokalplanlægningen. Kommuneplanen kan være med til at sikre, at vand- og naturindsatsen kommer til at ske i samspil med andre interesser i det åbne land. Mens kommuneplanen alene er bindende for kommunen, er lokalplanen bindende for borgernes/grundejernes fremtidige arealanvendelse inden for planens område. Der kan foretages ændringer i kommuneplantemaerne og/eller i rammer for lokalplanlægning, som fremmer målene i vandplanerne.

I forbindelse med den seneste revidering af kommuneplanen er der foretaget ændringer og ajourføringer af relevante temaer, så de er i overensstemmelse med Vandplan 2009-2015 for Bornholm.

Råstofplanen

Bornholms Regionskommune har til opgave at gennemføre en kortlægning af råstoffer og etablere den overordnede planlægning for den fremtidige råstofindvinding. Dette sker gennem råstofplanen. Råstofplanen er en sektorplan, som kommunalstyrelsen er bundet af i den kommunale planlægning. Kommuneplanen kan nemlig kun indeholde retningslinjer for råstofområderne, som ikke er i strid med råstofplanlægningen, som det også ses af Figur 11. Bornholms kommunalbestyrelse skal hvert fjerde år tage stilling til, om der er behov for justeringer eller revision af råstofplanen.

Vandplan 2009-2015 for Bornholm giver ikke anledning til, at Bornholms kommunalbestyrelse foretager ændringer i den eksisterende Råstofplan for Bornholm 2012-2024.

Vandforsyningsplanen og spildevandsplanen

Spildevandsplaner og vandforsyningsplaner er ikke bindende for borgere og erhverv, men er udtryk for kommunens strategi for en længerevarende periode inden for vandområdet.

Vandforsyningsplanen

Med vandforsyningsplanen udstikker kommunalbestyrelsen rammerne, inden for hvilke den fremtidige vandforsyningsstruktur kan udvikle sig i planperioden. Formålet er at sikre borgerne i kommunen adgang til rent drikkevand i tilstrækkelige mængder.

Vandforsyningsplanen skal endvidere sikre, at indvindingen af drikkevand planlægges således, at indvindingen ikke påvirker vandløb, søer og naturområder negativt i områder, hvor plante- og dyrelivet er afhængig af grundvand. Dette gøres bl.a. ved at beskrive, hvordan vandforsyningen skal tilrettelægges, hvilke anlæg forsyningen skal bygge på, og hvilke forsyningsområder de enkelte vandforsyningsanlæg skal have.

Vandplan 2010-2015 for Bornholm giver ikke anledning til, at Bornholms kommunalbestyrelse foretager ændringer i den eksisterende vandforsyningsplan.

Spildevandsplanen

Ifølge miljøbeskyttelseslovens § 32 skal kommunalbestyrelsen udarbejde og ajourføre en plan for bortskaffelse af spildevand inden for kommunen. Kommunen skal i spildevandsplanen gennemføre den i vandplanernes indsatsprogrammer angivne indsats for den spredte bebyggelse, regnvandsbetingede udledninger og renseanlæg, herunder angive tidsplanen for gennemførelsen af indsatsen.

Vandplan 2009-2015 for Bornholm giver Bornholms Regionskommune anledning til at indarbejde vandplanens indsatser på spildevandsområdet i kommunens spildevandsplan, som er under revidering.

Vandplanens indsatser på spildevandsområdet, som skal indarbejdes i spildevandsplanen, er følgende:

- Regnvandsbetinget udløb – etablering af en afskærende ledning fra Vestermarie til Rønne Renseanlæg og nedlæggelse af Vestermarie Renseanlæg. Separering og ændring til LAR af kloakområdet i Vestermarie. Endvidere kloakering af ca. 10 ejendomme nord for Vestermarie.

rie, der for nuværende afleder spildevandet via septiktanke til grøfter med forbindelse til Tingsted Å

- Spildevandsrensning fra ukloakerede enkeltejendomme – ca. 70 ejendomme i det åbne land heraf ca. 50 ejendomme til renseklasse SOP og ca. 20 ejendomme til renseklasse SO.

Indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse

Indsatsplaner til beskyttelse af drikkevandsressourcen er en grundlæggende foranstaltning. Det betyder, at vandplanernes indsatsprogram ikke berører kommunernes opgaver i medfør af vandforsyningsloven mht. udarbejdelse af indsatsplaner til sikring af drikkevandsinteresser.

Kommunalbestyrelsen skal for de områder i vandplanen, som er udpeget som indsatsområder, vedtage en indsatsplan, jf. § 13 og 13 a i vandforsyningsloven, og § 2 i bekendtgørelse nr. 1430/2006 om indsatsplaner. Det omfatter alle områder med særlig drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD. Kommunalbestyrelsen skal følge den prioritering, som er fastlagt i statens kortlægning, og indsatsplanerne skal udarbejdes på baggrund af en nærmere kortlægning af arealanvendelse, forureningstrusler og naturlig beskyttelse af de pågældende vandressourcer.

En indsatsplan for grundvandsbeskyttelse fastlægger således det nødvendige indsatsbehov for at beskytte såvel den nuværende som den fremtidige vandindvinding, og ikke nødvendigvis hvilket virkemiddel der skal benyttes i det enkelte tilfælde. Kommunen kan dog pege på f.eks. skovrejsning som et middel, hvis kommunen anser dette for den eneste/bedste løsning. Hvis kommunen ønsker etablering af skovrejsning som virkemiddel til grundvandsbeskyttelse, skal rollefordelingen mellem kommune, vandselskab og evt. tredjepart afklares i en skriftlig aftale.

Relation til Natura 2000-handleplaner

Der er i mindre omfang behov for at koordinere vandhandleplanerne med Natura 2000-handleplanerne. Dette fremgår af ”Bekendtgørelse om kommunalbestyrelsens vandhandleplaner” ([BEK nr 1219 af 15/12/2011](#)). Af afsnittet ”Forholdet til de kommunale Natura 2000-handleplaner” fremgår:

”§ 6. Den kommunale vandhandleplan skal koordinere indsatsen med de kommunale Natura 2000-handleplaner og Natura 2000-skovhandleplaner med indsatsen for vådområder omfattet af den statslige vandplan for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, der er direkte afhængig af et vandøkosystem.”

Det lovhjemlede krav til *koordinering* med Natura 2000-handleplaner vedrører således alene snitfladen ml. Natura 2000-handleplanernes vandafhængige naturtyper og de statslige vandplaners indsats for vådområder.

Af ”Bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner” (BEK nr 1603 af 15/12/2014) fremgår af afsnittet ”Forholdet til de kommunale vandhandleplaner”:

”§ 6. De kommunale Natura 2000-handleplaner skal i samspil med regler om miljømål og regler om indsatsprogram udstedt med hjemmel i lov om vandplanlægning realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, der er direkte afhængige af et vandøkosystem.

Stk. 2. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.”

Det er et lovhjemlet krav til *samspil* ml. Natura 2000-handleplaner og den kommunale vandhandleplan med henblik på at realisere Natura 2000-planen – hvad angår vandbehov for de naturtyper, der er direkte afhængige af et vandøkosystem.

Følgende 10 Natura 2000-områder ligger inden for Hovedvandopland Bornholm:

- Nr. 164 Dueodde
- Nr. 184 Hammeren og Slotslyngen
- Nr. 185 Gyldenså
- Nr. 186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne
- Nr. 187 Kystskrænter ved Arnager Bugt
- Nr. 189 Ertholmene
- Nr. 210 Spællinge Ådal, Døndal og Helligdomsklipperne
- Nr. 211 Hvideodde Rev
- Nr. 212 Bakkebrædt og Bakkegrund
- Nr. 213 Randkløve Skår

Vandplan 2009-2015 for Bornholm indeholder ikke konkrete indsatskrav i Natura 2000-områder, som giver anledning til at koordinere indsatsen med de kommunale Natura 2000-handleplaner og Natura 2000-skovhandleplaner.

Bilag 1: Retningslinjer

Fra vandplanens kapitel 1.4 Retningslinjer

I tilknytning til de generelle bestemmelser i miljølovgivningen, der udgør de grundlæggende foranstaltninger med hensyn til at beskytte og forbedre miljøtilstanden i vandmiljøet, beskriver dette bilag en række retningslinjer, der i henhold til miljømålslovens § 25 har til formål at understøtte vandplanens indsatsprogram med supplerende foranstaltninger med henblik på at opnå god tilstand i alle vandforekomster.

Der er redegjort for de grundlæggende foranstaltninger i vandplanens bilag 3 ”Redegørelse om indsatsprogrammets grundlæggende foranstaltninger”. Dokumentet er udarbejdet i henhold til reglerne i § 4, stk. 1, nr. 7, i bekendtgørelse om ændring af bilag 2 til miljømålsloven om indholdet af vandplanen og om indholdet af indsatsprogrammet mv.

Retningslinjerne har bindende virkning over for myndigheders fysiske planlægning og administration, herunder i relation til konkrete sager inden for hovedvandoplandet.

Myndighedernes administration af miljølovgivningen

Ved meddelelse af tilladelser og godkendelser samt andre aktiviteter, der påvirker vandets tilstand i Hovedvandopland Bornholm, gælder følgende retningslinjer:

- 1) Forringelse af den nuværende tilstand af såvel overfladevand som grundvand skal forebygges.
- 2) Der må ikke gives tilladelse til øget direkte eller indirekte forurening af overfladevand, med mindre det vil medføre en øget forurening af miljøet som helhed, hvis tilladelse ikke gives, eller tilladelsen kan begrundes i væsentlige samfundsmæssige forhold.
- 3) Tilstanden i vandløb, søer, grundvandsforekomster og kystvande skal leve op til de fastlagte miljømål, som de fremgår af WebGIS. Vandområder, der ikke fremgår af WebGIS, administreres efter miljølovgivningen i øvrigt. Det bør således sikres, at der ikke meddeles tilladelser og godkendelser, der måtte være til hinder for, at disse områder opnår god tilstand. Det bør tilsigtes, at tilladelser, godkendelser mv. til aktiviteter, som understøtter klimatilpasningsindsatser, får høj prioritet.
- 4) Afgørelser efter husdyrgodkendelsesloven, herunder både tilladelser og godkendelser til etablering, udvidelser og ændringer af husdyrbrug og revurdering af godkendelser, må ikke være til hinder for, at vandplanens miljømål opfyldes, jf. husdyrgodkendelseslovgivningens krav vedr. nitrat til overfladevande og grundvand samt fosforoverskuddet.

Afgørelser efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3, 4 og 5 om dambrug, havbrug og andre erhvervsmæssige aktiviteter skal sikre, at vandplanens miljømål, herunder baseline-forudsætninger og supplerende reduktionskrav til påvirkning af overfladevand, overholdes.

Kommunerne skal især være opmærksomme på godkendelser og revurdering af godkendelser vedr. udledning af spildevand til vandløb, søer eller havet og på udledninger fra dambrug, som ikke er miljøgodkendt.

Dette indebærer,

at tilladelse til øget påvirkning af vandmiljøet i et opland, hvor miljømål *er* opfyldt, som udgangspunkt først kan meddeles, når det er godtgjort, at tilladelsen ikke medfører en forringelse af tilstanden, og

at tilladelse til øget påvirkning af vandmiljøet i et opland, hvor miljømål *ikke er* opfyldt, som udgangspunkt først kan meddeles, når det er godtgjort, at miljømålet uanset tilladelsen kan nås ved hjælp af andre tiltag.

5) For oplande, hvor der ikke er fastlagt specifikke krav til reduktion af fosfortilførslen til vandområdet, skal der i den første planperiode tilstræbes en fortsat reduktion af den menneskeskabte fosfortilførsel fra såvel diffuse kilder som punktkilder.

Spildevand

6) Al ny og forøget spildevandsudledning til stillestående vandområder skal så vidt muligt undgås.

7) Vandplanen identificerer et antal overløb af opspædet spildevand fra fælleskloakerede kloaksystemer, hvor der bør ske en indsats. Som udgangspunkt bør der etableres et first-flush bassin på 5 mm (50 m³ pr. red. ha) svarende til en årlig udledning på ca. 250 m³ pr. red. ha oplandsareal. Konkrete vurderinger af udledningens påvirkning kan betinge, at et bassin må udbygges yderligere i forhold til ovenstående. Til nedbringelse af mængden af udledt stof kan også andre foranstaltninger med en miljømæssig ligeværdig eller bedre effekt tages i anvendelse, herunder separatkloakering, lokal nedsivning af overfladevand mm.

8) Ved meddelelse af tilladelse til udledning af separat overfladevand skal udløbene som udgangspunkt forsynes med bassiner af passende størrelse med henblik på tilbageholdelse af bundfældelige stoffer.

9) Hvor der er risiko for hydrauliske problemer, skal regnbetingede udledninger som udgangspunkt reduceres til 1-2 l/s pr. ha (totalt areal), svarende til naturlig afstrømning. Bassiner på såvel separate regnvandsudløb som på overløbsbygværker skal i disse situationer have en størrelse, så der som gennemsnit højst sker overløb fra bassinet hvert 5. år ($n=1/5$ pr. år). Med hensyn til udformning af bassiner for separat regnvand henvises til Spildevandsforskning fra Miljøstyrelsen nr. 49/1992 om lokal rensning af regnvand.

10) Hvor det er muligt, bør rent overfladevand fra eksempelvis tagarealer afledes til nedsivning eller opsamles til vandingsformål eller lignende. Ved tilladelse til udledning i vandløb skal det sikres, at vandløbets samlede hydrauliske kapacitet ikke overskrides.

11) For spildevandsudledninger i det åbne land gælder:

a. spildevand fra enkeltliggende ejendomme (mindre end 30 PE) i udpegede oplande, se WebGIS, som udleder direkte eller indirekte til søer, moser, vandløb eller nor, skal som minimum gennemgå rensning svarende til rensklasser som angivet på WebGIS. Dette kan udover rensning til den givne rensklasse opfyldes ved opsamling, afskæring eller nedsivning. Af WebGIS fremgår de oplande, hvor foranstaltningerne indgår

i baseline, samt hvilke oplande der udpeges med denne plan, dvs. hvor der er tale om supplerende foranstaltninger.

b. inden for de udpegede oplande findes et stort antal søer og moser, hvor det af tekniske grunde ikke er muligt at markere oplandet. Ejendomme, der afleder spildevand til sådanne søer eller moser med et areal større end 100 m², hvor det er dokumenteret, at målsætningen ikke er opfyldt, og hvor der endnu ikke er meddelt påbud om forbedret spildevandsrensning, er tillige omfattet af supplerende krav til rensning for fosfor.

12) Udledningen af spildevand fra særligt vandforurenende erhverv skal i videst muligt omfang søges begrænset ved anvendelse af bedst tilgængelig teknologi (BAT) og vandbesparende foranstaltninger, dernæst via rensning ved kilden.

13) Ved udledning af spildevand med forurenende stoffer² (miljøfarlige stoffer) kan der accepteres en overskridelse af miljøkvalitetskrav for disse stoffer i en blandingszone i umiddelbar nærhed af udledningsstedet.

14) Temperaturpåvirkninger i områder uden for en blandingszone, hvor der sker udledning af kølevand, må ikke nå niveauer, der ligger uden for grænser, som sikrer, at værdierne for de typespecifikke biologiske kvalitetselementer kan overholdes.

15) I kommunernes planlægning for spildevandsindsatsen bør følgende sideordnede prioriteringer indgå:

- a. spildevandsindsatser i vandløb med den højeste DVFI-målsætning,
- b. spildevandsindsatser i søoplande, da søerne vil være længst tid om at opfylde miljømålet om god tilstand,
- c. spildevandsindsatsen i vandløb, hvor forbedring af de fysiske forhold afventer forbedret spildevandsrensning, jf. vandplanens tabel 1.3.3 Undtagelser for vandløb i henhold til miljømålslovens §§ 16 og 19,
- d. spildevandsindsatser i beskyttede områder (badevand og Natura 2000-områder).

Vandløb

16) Vandet i vandløbene skal være så rent som muligt og have en temperatur, der sikrer, at de fastlagte miljømål for vandløb kan opfyldes.

17) Direkte indvinding af overfladevand fra vandløb skal så vidt muligt undgås. Hvor der foretages indvinding, og hvor vandet efterfølgende udledes igen, søges længden af den påvirkede vandløbsstrækning begrænset mest muligt, ligesom der sikres en så stor og naturligt varieret vandmængde som muligt. Der kan kun i særlige tilfælde gives nye tilladelser til indvinding af vand fra ferske overfladevandområder. De særlige tilfælde er fx indvinding fra de større vandløbs nedre strækninger, gravede bassiner og afvandingskanaler.

² Det vil sige stoffer omfattet af bekendtgørelsen om miljøkvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet.

- 18) Vedligeholdelse af vandløb begrænses mest muligt og udføres kun i et sådant omfang, at det ikke hindrer opfyldelse af de fastsatte miljømål. Hvor grødeskæring er nødvendig, foretages den så vidt muligt manuelt, i strømmende eller netværk og altid under hensyntagen til natur- og miljømæssige interesser. Omfanget og udførslen af vedligeholdelsen af offentlige vandløb skal fremgå af et vandløbsregulativ, jf. vandløbslovens bestemmelser.
- 19) Slåning af vegetation langs vandløbets kanter, brinker og bræmmer udføres, så det ikke forhindrer en varieret beskygning af vandløbet.
- 20) Eksisterende bevoksninger af træer og buske langs vandløb bevares så vidt muligt og i så stor bredde som muligt. Bevoksningerne kan dog med fordel udtyndes, hvis de visse steder fastholder vandløbet i uønsket stor bredde.
- 21) Opgravning af bundmateriale i form af sand/mudder begrænses mest muligt, og der fjernes aldrig sten/grus fra bunden.
- 22) Hvor der forekommer dødt ved i og ved vandløb, skal dette så vidt muligt blive liggende. Herved sikres den størst mulige fysiske variation i og omkring vandløbene.
- 23) Der etableres så vidt muligt fuld faunapassage ved total fjernelse af menneskeskabte spærringer i vandløb. Hvor opstemninger bibeholdes af fx kulturhistoriske eller andre samfundsmæssige hensyn, sikres passagen eksempelvis ved etablering af 'naturlignende stryg' i selve vandløbet eller om-løbsstryg med tilstrækkelig vandgennemstrømning.
- 24) Forbedringer af de fysiske forhold i form af vandløbsrestaurering udføres på en sådan måde, at vandløbene får mulighed for at sno sig og flytte sig, og de forbedrende tiltag skal dermed understøtte den naturlige udvikling frem mod mere varierede fysiske forhold. Vandløbsrestaurering, herunder åbning af rørlagte vandløb, skal gennemføres efter vandløbslovens bestemmelser.
- 25) Der tillades normalt ikke rørlægninger af vandløb.
- 26) Kortere rørlægninger i forbindelse med vejanlæg eller lignende bør udføres uden styrt og med vandløbsbunden ført ubrudt gennem rørlægningen.
- 27) Hvor der i forbindelse med restaurering, herunder genåbning af rørlagte vandløb, graves nyt forløb, søges selve tværprofilet etableret så 'naturlignende' som muligt. Flytning af vandløbet kan indgå som en mulighed i forbindelse med genåbning af en vandløbsstrækning. Det tilstræbes herved, at den hydrologiske kontakt med de nærmeste omgivelser bliver så naturlig som muligt, ligesom en unaturligt høj transport af sand og finere materiale modvirkes.
- 28) Hvor der i forvejen findes en unaturligt høj materialetransport i vandløbene, søges denne begrænset ved 'kilden', dvs. der hvor erosionen og udvaskningen til vandløbet optræder. Hvor dette ikke er muligt, kan der i stedet etableres sandfang.
- 29) Hvor der som et led i restaurering plantes træer og buske langs vandløb, udføres dette så 'naturlignende' som muligt hvad angår artsvalg og placering i forhold til vandkanten. Det skal samtidig

sikres, at beskygningen fra planterne ikke bliver så stor, at brinkerne bliver ustabile, og den fysiske variation i vandløbet formindskes.

30) De fysiske forbedringer foretages, hvor det er muligt, for hele vandløbssystemer under hensyntagen til de tilgrænsende arealer, og så der sikres bedst mulig sammenhæng mellem vandløbssystemerne og de tilgrænsende arealer.

31) Reduktion af okkerbelastning bør primært foregå ved vandstandshævning og restaurering i de middel til stærkt okkerbelastede vandløb. Dog kan tiltag i form af okkersøer benyttes ved konkrete punktkilder. For de svagt okkerbelastede vandløb bør tilstanden forbedres ved ændret vandløbsvedligeholdelse.

Søer

32) Vandkvaliteten i søerne skal medvirke til, at de fastlagte miljømål for søer kan opfyldes.

33) Afvanding af søer og stillestående vandområder i øvrigt skal så vidt muligt undgås.

34) Mindre søer, der ikke indgår specifikt i vandplanen, reguleres gennem sektor-lovgivningen (naturbeskyttelseslov, vandløbslov, miljøbeskyttelseslov mm.). For alle søer gælder det, at de skal opnå god økologisk tilstand. Det gælder dog ikke for regnvandsbassiner, spulefelter og lignende tekniske anlæg. Ved risiko for manglende målopfyldelse vil der typisk være behov for at nedbringe tilførslen af næringsstoffer. Ud over indsats over for bl.a. spildevand og regnbetingede udledninger kan der være behov for at reducere tilførsel af næringsstoffer fra omgivende arealer.

35) Ved udpegede badeområder skal vandkvaliteten kunne leve op til badevandsdirektivets krav om tilfredsstillende kvalitet. Kvalitetsmålet for badevand er, at alt badevand ved udgangen af 2015 i det mindste skal være klassificeret som tilfredsstillende. Det vil sige, at de krav, der fremgår af badevandsbekendtgørelsen, skal være opfyldt.

Opfyldelse af krav til badevandskvalitet er en grundlæggende indsats som følge af badevandsbekendtgørelsen, som kommunerne skal vurdere de konkrete indsatser for i de kommunale handleplaner og reviderede spildevandsplaner.

36) For vandområder, hvor en sluse eller klap, fx kontrolklap eller højvandsklap, medfører, at vandudvekslingen mellem to tilgrænsende vandområder ikke flyder frit, men i større eller mindre grad styres af mennesker, skal den hidtidige drifts- og vedligeholdelsespraksis fortsættes, med mindre andet udtrykkeligt er angivet i specifikke retningslinjer for de pågældende vandområder.

37) Indvinding af overfladevand må ikke være til hinder for, at søerne opfylder de fastlagte miljømål.

Grundvand

38) Meddelelse af tilladelser til indvinding af grundvand samt udbygning og drift af vandforsyninger må ikke være til hinder for opfyldelse af vandplanens målsætninger i vandløb, søer, grundvandsforekomster, kystvande og terrestriske naturtyper.

a. Som udgangspunkt bør indvindingen ikke medføre en reduktion af vandløbenes vandføring på over 5 % hhv. 10-25 % af medianminimum, hvor miljømålene for vandløbet er høj økologisk tilstand hhv. god økologisk tilstand. Den nærmere fastsættelse af den tilladelige reduktion indenfor sidstnævnte interval vurderes i forhold til vandløbstypen og vandløbets sårbarhed i øvrigt.

b. I områder, der er påvirket af almene vandforsyninger, kan der for vandløb, hvor miljømålene er enten høj eller god økologisk tilstand, fastsættes kravværdier for påvirkningen, der accepterer en større reduktion end angivet ovenfor, hvis det ud fra et konkret kendskab til de hydromorfologiske og fysisk-kemiske forhold vurderes, at miljømålene kan opnås.

c. Med hensyn til de terrestriske økosystemer skal der forud for tilladelser til vandindvinding, jf. bekendtgørelsen om internationale naturbeskyttelsesområder mv., foretages en vurdering af, om indvindingen kan medføre væsentlig skade på et Natura 2000-område. Særligt naturtypen ”tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund”, ”kilder” og ”rigkær” er relevante i den forbindelse.

d. Som udgangspunkt kan den udnyttelige grundvandsressource beregnes som 35 % af grundvandsdannelsen.

e. I oplande, hvor vandløb er påvirket af eksisterende almene vandforsyningsanlæg, således at de ikke kan opfylde miljømålene, kan opfyldelse af vandløbenes kravværdier for medianminimumsvandføringer ske ved flytning af indvinding eller tilledning af vand.

39) I områder, hvor vandressourcen ikke er tilstrækkelig til at tilgodese alle behov for vandindvinding og alle behov for vand i vandløb, søer og vandafhængige terrestriske naturtyper, bør der som udgangspunkt prioriteres således:

a. befolkningens almindelige vandforsyning, der omfatter bl.a. husholdning og institutioner, samt andre vandindvindinger hvortil der stilles krav om drikkevandskvalitet og regelmæssig kontrol, jf. kapitel 2 og 3 i bekendtgørelsen om vandkvalitet og tilsyn med vandforsyningsanlæg

b. opretholdelse af en miljømæssig acceptabel vandføring og vandstand i vandløb samt vandudskiftning og vandstand i søer og vandafhængige terrestriske naturtyper i overensstemmelse med vandplanens målsætninger

c. andre formål, hvortil der ikke stilles krav om drikkevandskvalitet og regelmæssig kontrol, og som omfatter indvinding til mere vandforbrugende industrier, vanding i jordbrugerhvervene bortset fra vanding og vask af spiselige gartneriafgrøder, vanding af golfbaner og andre vandforbrugende fritidsaktiviteter, varmeudvinding og køleformål samt virkninger af råstofindvinding under grundvandsspejlet, prioriteret efter en samfundsmæssig helhedsvurdering.

40) Ved placering og indretning af anlæg indenfor allerede kommune- og lokalplanlagte erhvervsarealer samt ved udlæg af nye arealer til aktiviteter og virksomheder, der kan indebære en risiko for

forurening af grundvandet, herunder deponering af forurenede jord, skal der tages hensyn til beskyttelse af såvel udnyttede som ikke udnyttede grundvandsressourcer i områder med særlige drikkevandinteresser samt inden for indvindingsoplande til almene vandforsyninger. Særligt grundvands-truende aktiviteter må som udgangspunkt ikke placeres inden for områder med særlige drikkevandsinteresser eller indvindingsoplande til almene vandforsyninger med krav om drikkevandskvalitet, der ligger uden for disse. Som særligt grundvands-truende aktiviteter anses fx etablering af deponeringsanlæg og andre virksomheder, hvor der forekommer oplag af eller anvendelse af mobile forureningskomponenter, herunder organiske opløsningsmidler, pesticider og olieprodukter.

41) Områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse skal så vidt muligt friholdes for udlæg af arealer til byudvikling. Der kan dog udlægges arealer til byudvikling, hvis det kan godtgøres, at der ikke er alternative placeringer, og at byudviklingen ikke indebærer en væsentlig risiko for forurening af grundvandet. Ved byudvikling i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse skal det af kommune- og lokalplaners retningslinjer fremgå, hvordan grundvandsinteresserne beskyttes.

42) Grundvandsindvinding fra dybereliggende, velbeskyttede grundvandsmagasiner med god vandkvalitet bør som udgangspunkt kun ske til almen vandforsyning eller anden indvinding med krav om drikkevandskvalitet.

43) Afgørelser efter miljøbeskyttelsesloven og husdyrgodkendelsesloven inden for nitratfølsomme indvindingsområder skal leve op til indsatsplanen efter vandforsyningsloven. Afgørelser efter miljøbeskyttelsesloven inden for nitratfølsomme indvindingsområder, hvor der ikke er udarbejdet en indsatsplan, skal sikre, at der ikke sker nogen merbelastning, hvis udvaskningen fra rodzonen overskrider 50 mg nitrat/l i eftersituationen. Afgørelser efter husdyrgodkendelsesloven inden for nitratfølsomme indvindingsområder, hvor der ikke er udarbejdet en indsatsplan, skal sikre, at husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens beskyttelsesniveau vedr. nitrat til grundvand overholdes.

Kystvande

44) I de kystnære områder skal vandkvaliteten medvirke til, at de fastlagte miljømål for kystnære områder kan opfyldes.

45) Ved udpegede badeområder skal vandkvaliteten kunne leve op til badevandsdirektivets krav om tilfredsstillende kvalitet. Kvalitetsmålet for badevand er, at alt badevand ved udgangen af 2015 i det mindste skal være klassificeret som tilfredsstillende. Det vil sige, at de krav, der fremgår af badevandsbekendtgørelsen skal være opfyldt.

46) Opfyldelse af krav til badevandskvalitet er en grundlæggende indsats som følge af badevandsbekendtgørelsen, som kommunerne skal vurdere de konkrete indsatser for i de kommunale handleplaner og reviderede spildevandsplaner.

47) I forbindelse med klapning skal det sikres, at det opgravede sediment ikke giver anledning til forurening af havet.

48) For vandområder, hvor en sluse eller klap, fx kontrolklap eller højvandsklap, medfører, at vandudvekslingen mellem to tilgrænsende vandområder ikke flyder frit, men i større eller mindre grad styres af mennesker, skal den hidtidige drifts- og vedligeholdelsespraksis fortsættes, med mindre andet udtrykkeligt er angivet i specifikke retningslinjer for de pågældende vandområder.

49) Ved administration af tilladelser til skaldyrsfiskeri med bundsløbende redskaber skal der i første planperiode fastlægges vilkår, der sikrer, at

- a. den nuværende tilstand ikke forringes
- b. fiskeri af skaldyr sker i begrænsede, præcist definerede vandområder ud fra en konkret vurdering
- c. der er mulighed for udbredelse af ålegræs til den målsatte dybdegrænse.

50) Skaldyrsopdrætsanlæg og havbrug skal som udgangspunkt placeres

- a. på vanddybder større end, hvad der svarer til den forventede gennemsnitlige dybdeudbredelse af ålegræs og den naturlige variation (ved vandplanens mål om god tilstand)
- b. i områder med gode strømforhold.

Blandings- og aktivitetszoner

51) Den relevante tilladelsesmyndighed kan udlægge aktivitetszoner, jf. vandplanens kapitel 1.2, omkring havne, sejlrender og klappladser. Det kan accepteres, at vandplanens miljømål om god økologisk og kemisk tilstand ikke bliver opfyldt inden for en aktivitetszone,

- a. hvis aktiviteterne ikke vedvarende udelukker eller hindrer opfyldelse af miljømålet i den øvrige del af vandområdet
- b. hvis den samlede udstrækning af aktivitetszone inden for et vandområde kun udgør en mindre del af vandområdets udstrækning
- c. hvis den manglende målopfyldelse inden for aktivitetszonen alene skyldes påvirkningen fra den aktivitet eller de aktiviteter, der er grundlag for udlægning af aktivitetszonen, fx oprensningsaktiviteter eller påvirkning fra dybtgående skibes sejlads.

Udlægning af aktivitetszone skal ske, så udstrækningen af den enkelte zone er begrænset til aktiviteterne umiddelbare nærhed og afpasset efter størrelsen af påvirkningen fra de pågældende aktiviteter fastlagt i overensstemmelse med anvendelsen af bedst tilgængelige teknik eller bedste miljømæssig praksis. Det skal tilstræbes at opnå den bedst mulige økologiske og kemiske tilstand i aktivitetszonen.

For havne, sejlrender og klappladser beliggende i eller i umiddelbar nærhed af Natura 2000-områder skal det sikres, at aktiviteten ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af de arter eller naturtyper, som udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Påvirkningen fra de sejladsrelaterede aktiviteter skal søges minimeret under anvendelse af bedst tilgængelige teknik eller bedste miljømæssig praksis.

Miljøfarlige forurenende stoffer

52) Indsatsen i forhold til at opfylde miljømål i vandområderne bestemmes af, om der i de enkelte vandområder er eller kan være problemer med opfyldelse af miljømålet for så vidt angår forurenende stoffer. Vandområderne er dertil inddelt i fire indsatskategorier, jf. vandplanens kapitel 2.4. Disse er:

1. vandområde uden problem
2. vandområde under observation
3. vandområde med behov for stofbestemt indsats
4. vandområde med ukendt tilstand/belastning.

For vandområder i alle 4 kategorier gælder:

Udledning fra punktkilder og tilslutninger til offentlig kloak reguleres efter gældende regler og vejledninger ved anvendelse af bedst tilgængelige teknik og med henblik på opfyldelse af miljøkvalitetskrav, jf. bekendtgørelsen om miljøkvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet.

Oversigt over oplysninger om eksisterende og planlagte udledninger af forurenende stoffer etableres og opdateres løbende, og udledningernes omfang kvantificeres.

53) For vandområder i kategori 2, 3 og 4 er der yderligere behov for, at

- a) miljømyndigheden tilvejebringer viden om kilder, belastning og transportveje for forurenende stoffer til vandmiljøet. Det vurderes, om kilder er diffuse eller punktkilder,
- b) miljømyndigheden sikrer, at udledninger af forurenende stoffer med koncentrationer, der har betydning for vandmiljøet, har udledningstilladelser og tilslutningstilladelser, der er tidssvarende i forhold til gældende regler, herunder miljøbeskyttelseslovens regel om anvendelse af bedst tilgængelige teknik og reglerne i bekendtgørelse om miljøkvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet.

Koordinering af vandplaner og Natura 2000-planer

54) I forbindelse med tilladelser, godkendelser mv., som kan påvirke et Natura 2000-område, foretages en koordinering af den samlede indsats, jf. bekendtgørelse om kommunalbestyrelsens vandhandleplaner, og det vurderes, om der skal udarbejdes en konsekvensvurdering efter reglerne i be-

kendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.